

ВИКОНАВЧА ВЛАДА ЯК ГІЛКА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Ткач М.П.

асистент кафедри державно-правових дисциплін ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

В умовах формування в Україні демократичної, правової держави та офіційного закріплення у ст. 6 Конституції України поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову гілки влади, питання про теоретичні основи виконавчої влади та її роль як гілки влади залишається досить актуальним.

Виконавча влада є гілкою єдиної державної влади. Остання є ж проявом здатності держави до прийняття обов'язкових до виконання рішень і вжиття заходів щодо забезпечення їх виконання і являє собою цілісне явище. Вона інтегрує всі прояви політичної волі народу - єдиного джерела (суверена) влади в державі [1, с. 50]. Тому розуміння виконавчої влади як самостійної або автономної серед інших гілок влади є перебільшенням. Швейцарський правознавець І.К. Блунчлі (Johann Kaspar Bluntschli) зазначав: «Повний поділ влади призвів би до руйнування єдності держави... держава потребує розмежування та єдності, але не поділу влади» [2, с. 384].

Не зважаючи на вже біль ніж трьохсотрічне існування класичної теорії поділу влади, питання про положення та роль виконавчої влади порівняно з іншими гілками влади у юридичній науці завжди було спірним.

Класична теорія поділу влади, розроблена Шарлем Луї Монтеск'є передбачає самостійність законодавчої, виконавчої та судової влади, за що піддавалася критиці з боку багатьох вчених, оскільки визнання рівного положення і самостійності гілок влади призводить до взаємної ворожнечі між ними, підкорення однієї влади іншою.

Крім того, оскільки розподіляється не сама влада, а структурно-функціональний механізм її здійснення, тобто державний апарат, як цілісна сукупність органів, що здійснюють державну владу, формується за функціональною та суб'єктною (інституційною) ознаками, то державні органи, що мають різні за обсягом і змістом повноваження, ніколи не можуть бути «рівними».

Достатньо влучною можна вважати думку І.К. Блунчлі, який, порівнюючи державу з організмом людини, зазначав, що рівність законодавчої, виконавчої та судової влади суперечить органічній природі держави; як в органічному тілі кожен орган має своє особливе, відмінне від інших органів, але зовсім не рівне з ними положення... лише таким чином підтримується зв'язок та єдність цілого, а рівне становище для усіх влад розірвало б його на частини [2, с. 385].

У сучасній юридичній літературі домінуючою є думка про те, що законодавча влада є владою направляючою та контролюючою, а виконавча влада є виконуючою та підзаконною. Прибічники цього підходу вказують на похідний, субсидіарний характер виконавчої влади, оскільки вона спрямована на виконання законів та інших актів законодавчої влади шляхом здійснення виконавчо-розпорядчих повноважень [4, с. 67]. Такої ж позиції дотримується Ю.А. Тихомиров, який зазначає, що необхідно подолати стару традицію і реально домогтися того, щоб органи виконавчої влади були зайняті переважно реалізацією законів, адже саме в цьому полягає головний зміст їхньої діяльності, виражений у самому найменуванні зазначених органів [3, с. 85].

Не заперечуючи даних тверджень про положення виконавчої влади, однак, зазначимо, що назву «виконавча влада» навряд можна назвати вдалою, оскільки загальний термін «виконання» не відображає всієї сутності цієї гілки влади. Виконання є другорядною діяльністю, в той час як першорядна діяльність полягає у прийнятті рішень і розпоряджень [2, с. 387]. Функції уряду та інших органів виконавчої влади за своєю природою першорядні, оскільки ця гілка влади має загальний характер, повинна охоплювати всі сфери життя суспільства, діяти безперервно та оперативно реагувати на постійні зміни, що відбуваються у суспільному житті. Крім того, неможна погодитися із твердженням про те, що виконавча влада лише виконує закони, тобто веління законодавчої влади. Звісно, діяльність органів виконавчої влади здійснюється у відповідності із принципом законності; виконавча влада організовує і забезпечує виконання більшої частини законів, закріплюючи у підзаконних нормативно-правових актах механізми їх

реалізації. Однак, існують закони, які не потребують додаткових механізмів для їх виконання, а лише дотримання, звісно, якщо не брати до уваги виконання порядку їх оприлюднення. Таким законами в Україні, наприклад, є Закон України «Про Державний герб України», Закон України «Про Державний гімн України» та багато інших. З іншого боку, нові відносини, не врегульовані на законодавчому рівні, регулюються підзаконними-нормативними актами, оскільки виконавча влада має можливість та повинна оперативно реагувати їх появу. На відміну від неї, законодавча влада такої властивості немає. Так, зокрема, до появи Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» відносини у цій сфері регулювалися окремими указами Президента України. Окрім того, виконавча влада може вийти за межі наданих їй законодавчою владою повноважень і діяти всупереч окремим норм законів в умовах воєнного або надзвичайного станів.

На думку І.К. Блунчлі, більш вдалим є термін «урядова влада», аніж термін «виконавча влада». Зміст терміну «урядова влада» полягає переважно у тому, що греки називали йрхП (начало; влада), римляни - іmрегіum (владарювання, влада, владика), німці у середні віки Mundschaft (опіка, турбота). Він вважав, що вона відноситься до інших влад, як голова відносно інших частин тіла [2, с. 3881.

Таким чином, виконавча влада - це окрема гілка державної влади, яка має організуючий, універсальний, загальний, динамічний характер і полягає у здатності і можливості реалізовувати волю держави переважно шляхом організації і забезпечення виконання законів. Виконавча влада взаємодіє із законодавчою і судовою владою на основі механізму стримувань і противаг, за допомогою гілки влади впливають і урівноважують одна одну, забезпечуючи ефективну роботу державного механізму.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: том 1. Загальна частина / [В. Б. Аверьянов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк та ін.]. - К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. - 584 с.
2. Блунчлі І.К. Общее государственное право/Блунчлі И. К. - М.: Университетская типография Императорского Московского Университета, 1865. Том 1.
3. Тихомиров Ю. А. Исполнительная власть: её сила и слабость / Тихомиров Ю. А. // Формирование политической системы России. - 1996. - 162 с.
4. Тужик В.В. Державна виконавча влада в Україні: поняття та сутність / В.В. Тужик// Держава і право. - 2009. - № 44. - С. 66-70.

Ткач. М.П. Виконавча влада як гілка державної влади [Текст] / М.П. Ткач // Проблеми становлення і розвитку правової системи України : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції : у 2-х томах (25-26 листопада 2011 року). – Харків : ГО Асоціація аспірантів-юристів, 2011. – Т. 1. – С. 22-23.